



BUXORO
DAVLAT
UNIVERSITETI



BUXORO
AGRO KLASTER



INNOVATSIYOT
VA TURIZM
IQTISODIYOTI

QISHLOQ XO'JALIGIDA IXTISOSLASHGAN KLASTERLARNI SHAKLLANTIRISH: TAJRIBALAR, NATIJALAR VA INNOVATSION YONDASHUVLAR

Respublika ilmiy-amaliy anjumani

2021 yil 30 noyabr



Buxoro – 2021

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI
IQTISODIYOT VA TURIZM FAKULTETI
“IQTISODIYOT” KAFEDRASI

QISHLOQ XO‘JALIGIDA IXTISOSLASHGAN KLASTERLARNI
SHAKLLANTIRISH: TAJRIBALAR, NATIJALAR VA INNOVATSION
YONDASHUVLAR
Respublika ilmiy-amaliy anjumani
MATERIALLAR TO‘PLAMI
2021 yil 30 noyabr

"ФОРМИРОВАНИЕ СПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫХ КЛАСТЕРОВ В
СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ: ЭКСПЕРИМЕНТЫ, РЕЗУЛЬТАТЫ И
ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ"
СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
Республиканской научно-практической конференции
30 ноября 2021 года

«Durdona» nashriyoti
Buxoro – 2021

ишлашни чуқурлаштириш, озиқ-овқат товарлари ишлаб чиқариш ва экспорт қилишни кўпайтириш чора-тадбирлари тўғрисида“ги 2016 йил 5 мартдаги ПҚ-2505-сонли Қарори.

4.Абулқосимов Ҳ.П., Расулов Т.С. Ўзбекистонда озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш йўллари. Рисола. – Т.,”Fan va technologiya”, 2015. –88 бет.

5.Шагайда Н.И., Узун В.Я. Продовольственная безопасность в России: мониторинг, тенденции и угрозы.-М.: Издательский дом “Дело”, РАНХ и ГС при Президенте РФ, 2015. – 110 с.

6. <http://www.uzland.uz>.

7. www.economyta-culty.uz. – Экономика Узбекистана

КЛАСТЕРЛАРНИНГ ШАКЛЛАНИШДА ХОРИЖИЙ ДАВЛАТЛАР ТАЖРИБАСИ

Гиязова Нозима Баязовна

БухДУ, Иқтисодиёт кафедраси катта
ўқитувчиси

Толибова Азиза Тўлқин қизи

3-2IQТ-20 гуруҳ талабаси

Жаҳон иқтисодиётида интеграция жараёнларини глобаллашуви ва чуқурлашуви аграр бизнесни ички кучли ва заиф томонларини ҳам, унинг бозордаги ташқи имкониятлари ва ҳавф-хатарларини ҳам ҳартомонлама чуқур ўрганишни тақозо этмоқда. Айнан ана шу имкониятлардан бири агросаноат гуруҳини **кластер модели** бўйича ташкил этишдир.

Кластер модели жаҳон амалиётида иқтисодий гуруҳни, минтақани, бутун мамлакатни рақобатбардошлилигини кўтариш инструменти сифатида кенг қўлланилади. Кластер моделини асосий белгилари: гуруҳни ташқи бозордаги улушини ошириш имкониятига эгаллиги; жойлашган ҳудудда қулай шароитлар (ҳомашё, малакали персонал, инфраструктура, ўқув марказлар, илмий муассасалар ва б.)ни мавжудлиги; гуруҳни давлат томонидан кучли қўллаш эвазига қатнашувчиларнинг гуруҳда самарали иштирок этиш имкониятларини кенглиги ва бошқалар.

“Кластер” атамаси французча сўз бўлиб, ўзбекча таржимаси “боғлам”, “гуруҳ”, “тўпланиш” маъноларини беради.

1980 йиллардан кейин “Кластер назарияси”нинг ривожланишида 3 та муҳим (Америка, Британия ва Скандинавия ва бошқа) илмий мактаблар ютуқларни кўришимиз мумкин.

Қўшимча қиймат ва кластерлар занжири уйғунлиги, минтақаларни ўқитиш концепциялари ҳам шу гуруҳдан ўрин олган.

“Кластер” назарияси эволюциясидан унинг икки фундаментал тавсифини ажратиб кўрсатишимиз мумкин.

Биринчиси – кластерга уйғунлашган корхона ва фирмалар фаолияти аниқ бир хил турдаги товарлар бозори билан боғлиқ бўлиши зарур. Бундай боғлиқлик вертикал (харид ва сотиш занжири) ва горизантал (қўшимча бўлимлар ва хизматлар, шунга кетадиган махсус сарфлар, технологиялар ёки институтлар ва бошқа алоқалардан фойдаланиш).

Иккинчиси – кластерлар географик яқин жойлашган ўзаро боғлиқликдаги корхоналар гуруҳи бўлиб, улар ўртасидаги ўзаро иқтисодий - ижтимоий муносабатларни барқарорлаштириш натижасида рақобатбардошликнинг ривожланиши, кўпроқ қўшимча қийматни яратишга ва бозорда сотилишига имкониятлар яратишдир.

Саноат кластерлари, аввало, шу тармоқ ичидаги рақобатга маҳаллий ва жаҳон бозорларида бардош беради.

Шунинг учун иқтисодиётни инновацион тараққий эттиришда, айниқса, иқтисодий ривожланишнинг анъанавий усуллари етарли даражада фойда бера олмаётган ҳозирги даврда, Кластер назариясини амалиётга татбиқ этиш энг мақбул йўл ҳисобланади.

Кластерлаштиришни корхоналар инновацион фаолиятини тезлаштириш асосида рақобатбардошлигини ошириш ва уларнинг глобал рақобатнинг кучли таъсирига қарши

туришдаги миллий ва минтақавий ривожланиш талабларига тўла жавоб берадиган янги иқтисодий тизим деб ҳам қараш мумкин.

Кластерларнинг шаклланишида давлатнинг роли муҳим ўрин тутди.

Ривожланган мамлакатларда инновацион иқтисодиётни шакллантириш ва бошқаришда кластерлардан фойдаланиш бўйича маълум тажриба тўпланган.

АҚШни барча штатларида илғор технологияларга эга агросаноат кластерлари кенг тарқалган. Йирик агрокластерлар Вашингтон, Ок–лахома, Луизиана штатларида, вино ишлаб чиқариш Калифорния штатида жойлашган. Юқори самарада фаолият кўрсатаётган клас–терларни Силикон водийсидаги “Ахборот технологиялар”, Голливуддаги “Кинофикация” кластерлари мисолида ҳам кўриш мумкин. Европада (Германия, Франция, Италия, Болгария, Греция, Голландия, Англия, Швейцария, Дания ва бошқа давлатларда) юқори технологияли агрокластерлар кенг ривож топган.

Францияда аграр корхоналар, таълим ва илмий тадқиқот муассасалари фаолиятини мувофиқлаштириш асосида европа ва жаҳон технология ва новация бозорларига чиқиш мақсадида 1986 йили Монпелье шаҳрида “Агрополис” уюшмасини тузишди.

Англияда 2001 йилдан бошлаб инновацион агросаноат кластери – Стокбридж технологик марказ ёпиқ грунтда деҳқончилик, боғдорчилик ва сабзавотчилик соҳаларида тадқиқотлар ва таълим программаларини ўтказишмоқда. Ушбу марказ 70 гектар суғориладиган ерга, 40та компьютер орқали бошқариладиган 12 дан 1000 кв.метр гача худудга тенг майдончаларда жойлашган замонавий иссиқхоналар ҳамда юқори технологиялар билан жихозланган лабораторияларга эга.

Австрияда ҳам кластерларни ихтисослаштиришга, агросаноат ва илмий-тадқиқот корхоналарининг ўзаро алоқаларини рағбатлантиришга, инновация программаларини бошқариш тартибидаги тўсиқларни камайтириш ҳамда рақобатбардош марказларни шакллантиришга кўпроқ аҳамият беришади.

Дания қишлоқ хўжалигида чорвачилик деҳқончилиikka қараганда устувор аҳамиятга эга, деҳқончилик маҳсулоти кўпроқ озуқага ишлатилади, чорвачиликда сут йўналишининг роли гўшт соҳасига қараганда юқорироқ ҳисобланади, шунинг учун ҳам сут маҳсулоти кластерлари (масалан таниқли «Молочная вертикаль» кластери) кенг тарқалган.

Чили ҳукумати кейинги 30 йил ичида виночилик соҳасида интеграциялаш ва замонавий технологиялар билан жихозланган йирик компаниялар сафини кенгайтириш билан жаҳон бозорида ўз улушини оширишга дадил қадам қўйди. Шу мақсадда виночилик кластери тузилди. Унинг таркибига тармоқ ичидаги ўзаро бир бирига боғлиқ уюшмалар, таълим муассасалари, давлат ташкилотлари ва агентликлар, илмий-тадқиқот марказлари, тармоқ оммавий ахборот воситалари, поставшиқлар ва подрячиклар кирди. Европали таниқли майпазлар мамлакатга ўз сармоялари, янги технологиялари, маҳсулотни маркетинги ва экспортга жўнатиш имкониятлари билан қайтиб келишди. Натижада вино экспорти бўйича Чили жаҳон бозорида бешинчи ўринни эгаллаб турибди.

Россияда ҳам иқтисодиётни барча соҳаларида, ш.ж. агросаноат комплексида, кластерларни шакллантириш ва ривожлантириш бўйича 200 дан кўп лойиҳалар амалга оширилмоқда. Иқтисодий тараққиёт вазирлиги 2008 йилда қабул қилган «Худудий-саноат кластерларини ривожлантириш Концепцияси» уч блокдан иборат: кластерларни институционал тараққиётга ёрдам бериш; кластерда қатнашувчиларни рақобатбардошлилигини кўтариш; кластерларни тараққиёт этиши учун қулай шароитларни яратиш.

Хозирги кунда Томск областининг ”Биокомплекс” кластерида (буғдойни янги ҳосилдор ва замбуруғ касалликларига чидамли юмшоқ ва остист навлари яратилди, кейнчалик донни чуқур қайта ишлаш, биотехнология, нефткимё ишлаб чиқариш тармоқларини ичига олган “АгроПАРК”ни тузиш мўлжалланган), Тула областидаги “Балтика” кластери (илмий-тадқиқот станциясининг 672 тажриба-экспериментал майдончаларида сулини пиво пиширишга ярайдиган (Россия ютуқлари реестрига киритилган) 17 навини етиштиришга эришишди, Кемерово областида “КалинаМалина”

агросаноат бренди (7та фирма-магазинлар ва 40та фермерлар билан бирга), Вологда областида “Биотехнология” кластери (ОАО “ФосАГРО” билан бирга) ва б. регионларда шу каби замонавий агрокластерларни барпо этиш жараёни анча жадаллашди.

Кластерлар Буюк Британия, Голландия, Германия, АҚШ, Дания, Франция, Италия, Финляндия, Ҳиндистонда яхши ривожланган. Дания, Финляндия, Швеция саноатини кластерлар тўла эгаллаган.

Кластер тузилмалари Швейцария, Австрия, Италия, Дания, Ҳиндистон, Корея, Покистон, Хитой, ва Туркия давлатлари энгил саноатида, Германияда кимё ва машинасозлик, Францияда озиқ-овқат ва косметика саноатларида муваффақиятли ишламоқда.

Кластерларни шакллантириш жараёни Жануби-Шарқий Осиё, Хитой, Сингапур, Япония, ва бошқа мамлакатларда фаоллашиб бормоқда.

Масалан, Германияда яқин вақтгача минтақавий кластерлар ривожланиши давлат аралашувисиз кечар эди. Бироқ 2003 йилда ҳукумат кластер ташаббусларига жиддий эътибор қаратди. Бу, биринчи навбатда, юқори технологияли соҳаларни лойиҳалашда амалга оширилди. Давлат нафақат маҳаллий, балки бошқа манбалар ҳисобидан саноат ва илмий марказлар куч-ғайратини бирлаштиришни кўзда тутмоқда.

Шундай қилиб, хорижий ва маҳаллий тадқиқотчиларнинг таҳлилларида “кластер” тушунчасига қуйидаги таърифлар берилган:

- кластер-битта соҳага бирлашган ва бир-бири билан узвий алоқа бўлган корхоналар гуруҳи.

- кластер – битта географик ҳудудда жойлашган ва битта тармоқни ташкил қиладиган корхоналар гуруҳи.

- кластер – махсус соҳалар бўйича битта географик ҳудудда фаолият юритаётган, бир-бири билан боғлиқ бўлган ва бир-бирини тўлдирувчи компаниялар, институтлар гуруҳи.

- кластер – горизонтал ва вертикал равишда функционал боғлиқ бўлган корхоналар гуруҳи.

- кластер – жамоавий, хусусий ва ярим жамоавий кўринишда бир-бири билан боғлиқ ва ўзаро бир-бири тўлдирувчи корхоналар, тадқиқот ва ривожланиш институтлари гуруҳи.

- кластер – тижорат ва нотижорат ташкилотлари гуруҳи, бўлиб, у гуруҳда фаолият юритаётган ҳар бир корхонаниг рақобатбардошлигини таъминлашга хизмат қилади.

- кластер – ҳудудий концентрациялашувга асосланган ва технолгик занжирга боғланган товар ва хом ашё етказиб берувчилар, асосий ишлаб чиқарувчиларни бирлаштирган индустрлашган мажмуа.

YASHIL LOGISTIKA

Tadjiyeva Sayyora Uralovna

Buxoro davlat universiteti, Servis sohasi iqtisodiyoti kafedrasi dotsenti, i.f.n.

Zamonaviy logistika bir nechta muhim elementlar va harakatlardan iborat bo'lib, ular doimiy ravishda ishlatilishi va optimal logistikaga erishish uchun mos ravishda birlashtirilishi kerak. Bu optimal narx, vaqt yoki energiyani tejashda ifodalanishi mumkin. Zamonaviy avtomashinalar, yuk tashish uskunalari, zamonaviy omborxonalar va “vaqt-vaqtiga” va “eshikma-eshik” tushunchalari zamonaviy logistikaning asosiy elementlari hisoblanadi. Barcha elementlarni birlashtirish - ishlab chiqarishda boshlanib, sotuvchining rafida tugaydigan ta'minot zanjirini boshqarish masalasi. Bu oldinga taqsimlashni tashkil etishga qaratilgan an'anaviy logistika kontseptsiyasi edi. Atrof-muhit nuqtai nazarining rivojlanishi va qayta ishlash jarayonlariga bo'lgan ehtiyoj bilan butunlay yangi logistika kichik sektori paydo bo'ldi: teskari logistika. Teskari logistika teskari taqsimotdan iborat bo'lib, ishlatilgan materiallarni tashish va chiqindilarni tashishni o'z ichiga oladi.

Rivojlangan mamlakatlarda logistika raqobatning eng muhim omillaridan biridir. Shunday qilib, zamonaviy logistika tobora ko'proq da'vogar iste'molchilarga va yakuniy

МУНДАРИЖА

Хамидов О.Х. Табрик ва кириш сўзи	3
I ШЎЪБА. ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ МОДЕРНИЗАЦИЯЛАШ ШАРОИТИДА ФЕРМЕР ХЎЖАЛИКЛАРИДА КООПЕРАЦИЯ МУНОСАБАТЛАРИНИ УСТУВОР ЙЎНАЛИШ СИФАТИДА РИВОЖЛАНТИРИШ ТАЖРИБАЛАРИ ...6	
Б.Н.Навруз-Зода. Кластерларни шакллантиришнинг назарий асослари	6
Фарманов Тўлқин Хайитмуродович, Абдуллоев Аслидин Жунайдуллоевич. Ихтисослашган қишлоқ хўжалиги кластерлар фаолиятини ривожлантириш	8
Явмутов Д.Ш., Б.М. Юлдошева. Современные проблемы орошаемого земледелия в Узбекистане и пути повышения эффективности в отрасли	10
A.J. Abdulloyev. Agroklastarlarni shakllantirish masalalari	12
М.А.Орипов. Ўзбекистонда биоиктисодиёт соҳаларини ривожлантиришнинг зарурат ва имкониятлари	13
Qayimova Z.A., Qosimova X. J. Buxoro viloyati qishloq xo'jaligida kooperatsiya munosabatlarining iqtisodiy tahlili	17
Д.Ш.Явмутов, М.Д.Шойимардонкулов. Бошқарув механизмларни такомиллаштириш – қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши самарадорлигининг муҳим омили	19
Rakhmatullaeva Firuza Mubinovna, Tairova Masuma Muxammedrizayevna. Development of agricultural cooperation in modern economic conditions	21
Қурбонов Алишер Бобоқулович, Журақулов Азим. Агросаноат мажмуида ишлаб чиқаришни ташкил этиш йўналишлари	23
О.Дж.Хусаинов, М.Қ.Мелсов. Чорвачилик соҳасини барқарорлигини таъминлашда хизмат кўрсатувчи инфратузилмани ривожлантириш омили	25
Gafurova Sh.K., Odayeva N.F. Prospects for the development agriculture in the republic of Uzbekistan	28
Ш.Ш.Болтаев. Инновацион иқтисодиёт шароитида корхонада харажатлар самарадорлигини бошқаришда тежамкорлик режимига амал қилишнинг асосий йўналишлари	30
Очиллов Назрилло Файзиллоевич. Ўзбекистон қишлоқ хўжалигини ривожлантириш ва унинг рақобатбардошлигини оширишнинг устувор йўналишлари	33
Taylakova Dilafro'z Baymamatovna, Jomurodova Charos Qahhor qizi. Qishloq xo'jaligi iqtisodiyotini rivojlantirishda xizmatlar sohasining o'rni	37
О.К. Худайбердиева. Raqamli iqtisodiyotda agrosanoat klasterlarining shakllanishi va rivojlanish xususiyatlari	39
Isomov B.S. O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning harakatlar strategiyasi asosida investitsiyalarni jalb etishning ustuvor vazifalari	42
Балташев Журсинбай Муратбаевич. Қорамолчилик маҳсулотлари ишлаб чиқариш самарадорлиги	44
Ш.Ш.Болтаев. Инновацион иқтисодиёт шароитида асосий воситалар билан боғлиқ харажатлар самарадорлигини бошқаришда тежамкорлик режиминига амал қилиш масалалари	47
Очиллов Назрилло Файзиллоевич. Тараққий этган мамлакатларда қишлоқ хўжалиги рақобатбардошлигини таъминлашнинг устувор йўналишлари	51
Сайфуллаева М.И. Направления сельскохозяйственных реформ в Узбекистане	55
Ш.Ш.Болтаев, А.Д. Кудратов. Инновацион иқтисодиёт шароитида хом ашё ва материаллар билан боғлиқ харажатлар самарадорлигини бошқаришда тежамкорлик режиминига амал қилиш масалалари	56

II ШЎБА. ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДА ИХТИСОСЛАШГАН КЛАСТЕРЛАРНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ҲОЛАТИ ВА РИВОЖЛАНТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ ... 61

Бозорбоева Зарнигор Гулмирза қизи. ҒАЛЛАЧИЛИК КЛАСТЕРИ ТИЗИМИДА ХАРАЖАТЛАР ҲИСОБИНИНГ ТАШКИЛИЙ –УСЛУБИЙ ЖИҲАТЛАРИ.....	61
Д.Ш.Явмутов. ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК КЛАСТЕРЛАРИ – ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ ШАКЛИ СИФАТИДА	63
Hamroyev Halim Roziqovich. O‘ZBEKISTONDA KLASTERLASH SIYOSATINING ASOSIY MAQSAD VA VAZIFALARI.....	65
A.J.Abdulloev. QISHLOQ XUJALIGIDA KLASTERLARINI RIVOJLANTIRISHNING INNOVASION OMILLARI.....	67
Бобожонов Дилшод Маҳмудович. БУХОРО ВИЛОЯТИДА ПАХТА-ТЎҚИМАЧИЛИК КЛАСТЕРИНИНГ РИВОЖЛАНИШИ	71
Амиркулов Шухрат Олимович. АГРАР СОҲАДА ИНСОН КАПИТАЛИНИ ШАКЛЛАНИШ ВА РИВОЖЛАНИШ АЛГОРИТМИ.....	73
Давлатов Сухроб Сайитжонович. ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ РАҚОБАТБАРДОШЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ МОҲИЯТИ ВА ЗАРУРИЯТИ.....	75
Сайфуллоев Ойбек Олимович. АГРОТУРИЗМ КЛАСТЕРЛАРИ - ҚИШЛОҚ ҲУДУДЛАРИНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНТИРИШ ВОСИТАСИ СИФАТИДА	79
Niyozova I.N., Toyirov N. RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHIDA AGROSANOAT KLASTERLARINING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	81
Рахмонова Барно Сохибжонова. МИНТАҚАМИЗДА ЁНФОҚЧИЛИК КЛАСТЕРЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ	83
Fuzaylova Nigina Khakimovna. SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF AGRO-TOURISM IN FOREIGN COUNTRIES AND UZBEKISTAN.....	86
Sayfullayeva Madina Sirojiddinovna. ESTABLISHMENT OF AGRITOURISM CLUSTERS IN UZBEKISTAN BASED ON THE PRINCIPLES OF SUSTAINABLE TOURISM.....	87
Qulliyev Oxunjon Anvar o‘g‘li. KLASTER-RAQOBATDA YUTIB CHIQUISHNING ENG OQILONA YO‘LI.....	89
Bababekova D. Sh., Aminova N. B. IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA TURISTIK LOGISTIKA	90
Kamolov X.Z. QISHLOQ XO‘JALIGINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ORQALI TURIZM SANOATINI RIVOJLANTIRISH	92
Dilmonov Q.B., Hakimova Sh. JONDOR TUMANIDA PAXTACHILIK KLASTERLARINI TASHKIL ETISHNING O‘ZIGA XOS YO‘LLARI.....	94
Yuldasheva Komila. QISHLOQ XO‘JALIGIDA IXTISOSLASHGAN KLASTERLARNI SHAKLLANTIRISH HOLATI VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	97
Гиязов Б. Б. ЎЗБЕКИСТОНДА АГРОКЛАСТЕРЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЗАРУРАТИ	99
Шодиев Бекзод Тўлқинович. ҚОРАКЎЛЧИЛИК КЛАСТЕРЛАРИНИНГ ФАОЛИЯТИ ВА УНИНГ ТАШКИЛИЙ, ИҚТИСОДИЙ, ҲУҚУҚИЙ, ИЖТИМОЙ ВА ЭКОЛОГИК ЖИҲАТДАН УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ	101
Bakayeva M.A., Abdullayeva H. N. Qishloq xo‘jaligida ixtisoslashgan klasterlarni shakllantirish holati va rivojlantirish istiqbollari.....	104
Қосимов Жаҳонгир. ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДА МЕВА-САБЗАВОТ КЛАСТЕРЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ИҚТИСОДИЙ МАСАЛАЛАРИ.....	105
Boltayeva Sh.B., Mardonova Ozoda. Klaster nazariyasi va ularning faoliyati	108
Normamatov I.B., Pardayeva M.U. QISHLOQ XO‘JALIGI MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQRISHDA KLASTER MODEL VA UNING IQTISODIYOTDA TUTGAN O‘RNI... 109	109
М.М.Яхяев. МАМЛАКАТИМИЗДА ЯЙЛОВ ЧОРВАЧИЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЗАРУРИЯТИ ВА УНДА ҚОРАКЎЛЧИЛИКНИНГ ЎРНИ	112
С. Ф. Салимова. ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЕ КЛАСТЕРОВ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ	114

Аминов Ф.Б. ПУТИ РАЗВИТИЯ КЛАСТЕРОВ В АГРОПРОМЫШЛЕННОМ КОМПЛЕКСЕ	116
Файзиёва Ширин Шодмоновна, Маматов Абдувайт Олимжон ўғли, Ибрагимов Иброҳим Ҳамро ўғли. ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДА АГРОКЛАСТЕРЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ	117
Гиязова Нозима Баязовна. ЎЗБЕКИСТОН ТЎҚИМАЧИЛИК САНОАТИДА КЛАСТЕРЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ	121
Хужамуродова Сурайё Ибрагимовна. ПАРРАНДАЧИЛИК КЛАСТЕРИ ТИЗИМИДА ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ БОШҚАРИШНИНГ АХБОРОТ ТАЪМИНОТИ	123
Saidova Feruza Kamolovna, Buranov Daler. BUXORO VILOYATIDA TURISTIK KLASTERLARNI TASHKIL ETISH: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	124
I.G.Djabborov. MAMLAKAT ERKIN IQTISODIY HUDUDLARI KESIMIDA TURISTIK ZONALARNI TASHKIL ETISH MUAMMOLARI	130
Собир Хасанов. МЕВА-САБЗАВОТЧИЛИК ТАРМОҒИ РИВОЖИДА КЛАСТЕРЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ	136

III ШЎЪБА. ПАНДЕМИЯДАН КЕЙИНГИ ДАВРДА ФЕРМЕР ХЎЖАЛИКЛАРИ ВА ИНФРАТУЗИЛМА СУБЪЕКТЛАРИ ЎРТАСИДА КООПЕРАТСИЯГА АСОСЛАНГАН ЛОГИСТИКА ТИЗИМИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

А.Кучаров. ҚАЙТА ИШЛАШ БОЖХОНА РЕЖИМИДА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ТОВАРЛАРИНИ РАСМИЙЛАШТИРИШ ТАЛАБЛАРИНИ СОДДАЛАШТИРИШ	139
Садуллаев Аминбой, Ваисов Дилшод, Мадраимов Ҳабибулла. ИҚТИСОДИЁТНИ МОДЕРНИЗАЦИЯЛАШ ШАРОИТИДА МИНТАҚА ЧОРВАЧИЛИГИДА КИЧИК БИЗНЕСНИНГ РИВОЖЛАНИШ МУАММОЛАРИ	141
Xodjayev Anvar Rasulovich, Amonov Mirzohid To'ymurodovich. QISHLOQ XO'JALIGIDA LOGISTIKA INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	144
И. Х. Собиров, Б.Асқаров. АРХИТЕКТУРА ВА ҚУРИЛИШ СОҲАСИНИ ИННАВАЦИОН РИВОЖЛАНТИРИШ ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАРИ	145
Xushvaqтова Zarnigor Anvar qizi. AHOLINING UY-JOY KOMMUNAL XIZMATLARI KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	147
Нарзиев Мирфайз Махмуджонович. ПАНДЕМИЯДАН КЕЙИНГИ ДАВРДА ТУРИЗМ СОҲАСИНИ КЛАСТЕР ЁНДАШУВИ АСОСИДА РИВОЖЛАНТИРИШ	150
Saidova Feruza Kamolovna. O'ZBEKISTONDA INVESTITSION MUHIT: MUAMMO VA YECHIMLAR	152
Dilmonov Qudrat Baxtiyorovich. ISH BILAN BANDLIK XIZMATI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH	156
Rajabova M.A. O'ZBEKISTONDA INVESTITSION FAOLLIKNI OSHIRISH YO'LLARI VA SAMARADORLIGINI VAHOLASH	162
Tolipov Muhammadali Ulug'bekovich. ZAMONAVIY IQTISODIYOTDA RAQAMLI MARKETINGNING NAZARIY ASOSLARI VA XUSUSIYATLARI	165
N.Ravshanova. AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA TADBIRKORLIK FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	172
Г.С.Нарзуллаева, Г.Х.Ибрагимова. АВТОМОБИЛ ТРАНСПОРТ ХИЗМАТЛАРИ РАҚОБАТДОШЛИГИНИ ОШИРИШ УСУЛЛАРИ	175
Алимова Муниса Юлчиевна, Равшанов Хуршид Холиқбердиевич. МЕВА-САБЗАВОТ МАҲСУЛОТЛАРИНИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ВА СОТИШ СОҲАСИДА МУЛКЧИЛИК ВА БОШҚАРУВ ШАКЛЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШИ	177
Жўраева Зилола Туробовна. ЎЗБЕКИСТОНДА АГРОТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ЯНГИ НОРМАТИВ- ҲУҚУҚИЙ ИМКОНИАТЛАРИ	180
Rajabova M. A., G'afurov Ro'zijon Hakim o'g'li. MAMLAKATIMIZDA MEHNAT RESURLARI VA MEHNAT SALONIYATI KO'RSATKICHLARINI VAHOLASH SAMARADORLIGI	182

Quliyev N.X. DAVLAT INVESTITSIYA SIYOSATINING MAQSADI, MONIYATI VA USTIVOR YO'NALISHLARI	186
M.X. Уракова. ОСОБЕННОСТИ ВЕДЕНИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА НА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯ	188
M.Ж. Бауетдинов. АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРАКТИКИ ФИНАНСИРОВАНИЯ ОБОРОТНЫХ СРЕДСТВ ПРЕДПРИЯТИЙ ХОЗЯЙСТВУЮЩИХ СУБЪЕКТОВ	190
Игамова Шахиния Зикриллоевна, Жамилова Эзола Вахобжоновна. АНАЛИЗ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ СТРОИТЕЛЬНЫХ МАТЕРИАЛОВ В УСЛОВИЯХ МОДЕРНИЗАЦИИ.....	194
Агзамов А.Т., Исмоилов Муслимжон Камбарали ўғли. Янги Ўзбекистонда солиққа тортиш тизимида тадбиркорларга берилаётган имтиёзлар	197
Юлдошева Шахрибону Анвар кизи, Турсунова Фаёза Зариповна, Инатова Гули Отабек кизи. УЙ-ЖОЙ КОММУНАЛ ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	201
 4-SHO'BA. AGROKOOPERATSIYA VA INTEGRATSIYA MUNOSABATLARINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBALARI VA ULARNI O'ZBEKISTON SHAROITIDA AMALIYOTGA JORIY QILISH YO'NALISHLARI	
205	205
Ф.Х. Назарова, Н.И.Саидахмедова. ОЗИҚ-ОВҚАТ ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА АҚШ ДУНЁДАГИ ЕТАКЧИ МАМЛАКАТ СИФАТИДАГИ ТАЖРИБАЛАРИ.....	205
Гиязова Нозима Баязовна, Толибова Азиза Тўлқин кизи. КЛАСТЕРЛАРНИНГ ШАКЛЛАНИШДА ХОРИЖИЙ ДАВЛАТЛАР ТАЖРИБАСИ	208
Tadjiyeva Sayyora Uralovna. YASHIL LOGISTIKA.....	210
Khodzhaeva Dilbar Khurshidovna. CHARACTERISTICS OF INCREASING THE EFFICIENCY OF LIGHT INDUSTRIAL ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT	212
A.I.To'raho'jayeva. INVESTITSION-INNOVATSION RIVOJLANTIRISH – DAVR TALABI, ROSSIYA FEDERATSIYASI MISOLIDA	215
Ashurova Muborak Xayrulloevna. O'ZBEKISTONDA TUG'ILADIGAN TAQCHILLIKNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	217
Boltaeva Mohichehra Sharipovna. Budget taqchiligini bartaraf etish yo'llari	219
M.X. Уракова. ОСОБЕННОСТИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА ПРОЦЕССОВ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ЕГО СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ	222
Зайнутдинов Исмоил Самариддин ўғли. МОЛИЯВИЙ АКТИВЛАРНИ БОШҚАРИШ ТАХЛИЛИ.	224
Зайнутдинов Исмоил Самариддин ўғли. Пул маблағларини бошқариш тизими	226
Кайимова З.А., Амонов С. Б. РАЗВИТИЕ МАЛОГО БИЗНЕСА С ИННОВАЦИОННОМ РОСТОМ В РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАНЕ	228
Qayimova Z.A. Xamroeva F.Q. TURIZMDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING MONIYATI VA ANAMIYATI.....	230
Кайимова З.А., Шаропов Фарход. ИННОВАЦИОННЫЙ И ИНВЕСТИЦИОННЫЙ ПУТЬ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА	233
Турдиева Муқаддас Умаровна, Назарова Фотима Ҳакимовна. КОРХОНА ХОДИМЛАРИНИНГ ИННОВАЦИОН ФАОЛИЯТИНИ РАҒБАТЛАНТИРИШ ОРҚАЛИ РАҚОБАТБАРДОШЛИКНИ ТАЪМИНЛАШ ОМИЛЛАРИ.	238
Пулатова Д. ОСОБЕННОСТИ ФИНАНСИРОВАНИЯ ПРОЕКТОВ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА	242

М.Ж. Бауетдинов. АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРАКТИКИ ФИНАНСИРОВАНИЯ ОБОРОТНЫХ СРЕДСТВ ПРЕДПРИЯТИЙ ХОЗЯЙСТВУЮЩИХ СУБЪЕКТОВ	245
Назарова Умида Авазовна. КОРХОНАЛАРДА ИННОВАЦИЯЛАРНИ СОҲА ТАРМОҚЛАРИДА САМАРАЛИ ЖОРИЙ ЭТИШ СТРАТЕГИЯСИ	247
Хамраева Сайёра Насимовна, Аманкулова Мухлиса. ЭЛЕКТРОН САВДОНИНГ РИВОЖЛАНТИРИШ ОМИЛЛАРИ	250
А.А.Қодиров. ЭКОЛОГИК ТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ХАЛҚАРО ТУРИСТИК ТАШКИЛОТЛАРНИНГ ЎРНИ	252
Rustamov Rajab. QISHLOQ TURIZMI VA UNI RIVOJLANTIRISHDA KLASTER USULINI QO`LLASH	254
Туробова Ҳ.Р. КООПЕРАЦИЯ МУНОСАБАТЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ХОРИЖ ТАЖРИБАЛАРИ	256
Istamkhuja Olimovich Davronov. DEVELOPMENT OF INNOVATIVE TYPES OF SERVICES IN THE HOTEL INDUSTRY	258
То‘хлиев М.М. QISHLOQ XUJALIGI SHAROITIDA TAKOMILLASHTIRILGAN MEVA QURITISH QURILMASINI SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	261
А.Д. Кудратов. ОБОБЩЕНИЕ ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА КЛАСТЕРИЗАЦИИ АПК	264
С.С. Давлатов. ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ СОЗДАНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО КЛАСТЕРА КАК ПРЕДПОСЫЛКА РАЗВИТИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ.....	267